

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 19/2014 rd

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2015—2018

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 april 2014 statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2015—2018 (SRR 4/2014 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de permanenta fackutskotten får lämna utlåtande om ärendet till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jyri Inha och budgetråd Kirsti Vallinheimo, finansministeriet
- lantbruksråd Esa Hiiva, forstråd Marja Kokkonen, ekonomidirektör Hannele Laihonon och konsultativ tjänsteman Heikki Piipari, jord- och skogsbruksministeriet

- personal- och utvecklingschef Tapio Pouta, Forststyrelsen
- överdirektör Leena Paavilainen, Skogsforskningsinstitutet
- enhetschef Jouko Lehtoviita, Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio
- direktör Ari Eini, Finlands skogscentral
- jurist Tommi Siivonen och utredningschef Juha Lappalainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter (MTK)
- direktör för skogsärenden Jouni Väkevä, Skogsindustri rf.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi MTT, Ekonomisk forskning
- Koneyrittäjien liitto ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Redogörelsen för 2015—2018 behandlar de regler som styr skötseln av de offentliga finanserna, målen och den finanspolitiska linjen samt presenterar sammanfattningsvis den makroekonomiska prognos av finansministeriet som planen för de offentliga finanserna grundar sig på. Redogörelsen presenterar också de viktigaste åtgär-

derna för att åstadkomma balans i de offentliga finanserna och dessutom presenteras beslutet om ramarna för statsfinanserna 2015—2018. Rambeslutet har beretts med utgångspunkt i ramen för valperioden, som regeringen fattade beslut om 27.3.2013 och som nu justeras för 2015—2018.

I ramen för jord- och skogsbruksministeriet ingår regeringens sparbeslut på cirka 210 miljoner euro per år under ramperioden. Av dessa utgiftsbesparingar hänför sig cirka 60 % till jord-

bruket. Utskottet påpekar att det gäller att öka produktiviteten inom förvaltningen och förbättra effektiviteten när det gäller överföringsutgifterna för att minska den negativa effekten av besparingarna inom förvaltningsområdet.

Det är viktigt att säkerställa den regionala utvecklingen på alla håll i landet.

Jordbruket

Utskottet framhåller vikten av att främja jordbrukets och landsbygdsnäringarnas konkurrenskraft och strukturella utveckling. Jordbrukspolitiken bör stödja en lönsam verksamhet på aktiva gårdar, garantera att jordbrukarnas inkomster utvecklas positivt och bidra till att produktionen av livsmedel med inhemska råvaror håller nuvarande nivå. Det är viktigt att familjejordbruket utvecklas mot bättre produktivitet och konkurrenskraft. Livsmedelsindustrin får i huvudsak sina råvaror från det inhemska jordbruket och den inhemska trädgårdsodlingen. Livsmedelsindustrin är den femte största industribranschen i Finland, mätt både utifrån bruttovärde och värdeökning. Den nationella försörjningsberedskapen bör säkerställas genom mångsidig jordbruksproduktion och genom framställning av inhemska produkter.

Den största delen av budgetmedlen inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde består av jordbruksstöd. Stöden är ett väsentligt medel för att nå de ovan nämnda målen. Som jordbruksstöd betraktas direkta stöd som helt finansieras av EU (inkomststöd), medfinansierade kompensationsbidrag och miljöstöd för jordbruket och det helt nationellt finansierade stödet för jordbruket och trädgårdsodlingen. År 2014 var de direkta EU-stöden ca 29 procent, landsbygdsprogrammets jordbruksstöd inalles ca 44 procent och de nationella stöden 27 procent av jordbruksstöden.

Finansieringen av de direkta EU-stöden grundar sig på EU:s budget och även jordbruksstöden inom ramen för utvecklingsprogrammet för landsbygden bygger i stor utsträckning på EU-finansiering. De sist nämnda stöden grundar sig på mångåriga åtaganden mellan staten och jordbrukarna angående programåtgärder och finansie-

ring av dem. De statsfinansiella besparingsbeslut som redan nu fattats har därför i hög grad påverkat det nationella stödet för jordbruket och trädgårdsodlingen.

Utskottet konstaterar att de nya stödsystemen i enlighet med EU:s gemensamma jordbrukspolitik för utvecklingen av jordbruket och landsbygden under finansieringsperioden 2014—2020 tas i bruk 2015. Den finansiering som behövs för stödsystemen ingår i ramarna. Enligt utredning till utskottet har det visat sig att det inte blir några betydande ändringar av nivån på EU-stöden till Finland under finansieringsperioden 2014—2020 jämfört med 2007—2013. Det budgetrambeslut som rådet fattade i februari 2013 innebär dock att det sammantagna EU-stödet till jordbruket sjunker med något mer än 3 procent jämfört med programperioden 2007—2013, beräknat enligt 2011 års priser.

Utskottet uppmärksammar att bland annat strukturen för jordbruksstöden inom utvecklingsprogrammet kommer att undergå en del förändringar under programperioden för EU:s gemensamma jordbrukspolitik 2014—2020. Den nationella tilläggsdelen av kompensationsbidraget ingår i fortsättningen fullt ut i det nya kompensationsbidraget i utvecklingsprogrammet för landsbygden. Finansieringen av kompensationsbidraget sker i fortsättningen till fullt belopp utifrån budgetmoment 30.20.44 för kompensationsbidraget. Den nationella tilläggsdelen 2014 för kompensationsbidrag beräknas uppgå till drygt 119 miljoner euro.

Utskottet ser positivt på att de produktionsbundna stöden kommer att finnas kvar bland EU-stöden under programperioden 2014—2020. De beslut som fattats i detta avseende gör det rentav möjligt att under kommande år på nytt knyta stöden till vissa specifika produkter. Det produktionsrelaterade CAP-stödet får för Finlands vidkommande under 2015 stiga från nuvarande 10 procent till hela 20 procent men under slutet av finansieringsperioden 2014—2020 måste andelen igen ned till 18 procent. Stödet till nötkreatur och frilandsgrönsaker på stödområdena A och B i södra Finland, som till dags dato har betalats på grundval av 141 i anslutningsfördraget,

kan under kommande år betalas i form av produktionsrelaterat EU-stöd.

De viktiga elementen i det nationella stödet är i storleksordning det nordliga stödet, kompensationsbidragets nationella tilläggsdel och det nationella stödet för södra Finland. Utskottet konstaterar att det nationella stödet för södra Finland i form av det s.k. 141-stödet redan under många år har minskat betydligt på grund av sänkta betalningsfullmakter för stöd som kommissionen beslutat om. En betydande del av sänkningen har berott på minskade betalningsfullmakter för stöd till svin- och fjäderfähus hållningen men också till trädgårdsodlingen. Samtidigt har det nationella nordliga stödet minskat relativt sett nästan lika mycket som i södra Finland för undvikande av marknadsstörningar. Tidigare statsfinansiella besparingsbeslut som gällt det nationella stödet har i praktiken kunnat genomföras med dessa ändringar. Merparten av sparandet för 2014 har, jämfört med tidigare år, kunnat genomföras genom en nedskärning av det nordliga stödets allmänna hektarstöd med 5 euro per hektar. Detta förfarande avtalades i november 2013 då man tillsammans med producentorganisationerna beslutade om 2014 års nationella stöd.

En stor del, dvs. cirka 30 miljoner euro, av det nationella stödet 2014 till södra Finland betalas från och med 2015 i form av direkt EU-stöd. Avsikten är att i södra Finland betala idisslarstöd (mjölkkor och andra nötkreatur, tackor och getter) samt stöd för odling av stärkelsepotatis och frilandsgroänsaker i södra Finland endast i form av produktionsrelaterade EU-stöd, som ska få en stabilare finansiering än för närvarande. Till följd av strukturella ändringar kommer över 90 procent av anslaget för nationellt stöd att bestå av det nordliga stödet. Anslaget för nationellt stöd år 2015 är totalt inemot 176 miljoner euro lägre än för närvarande i synnerhet på grund av de nämnda strukturella ändringarna men också delvis till följd av tidigare statsfinansiella sparbeslut. Största delen av den extra besparing om 21,3 miljoner euro, som i och med rambeslutet 2014 drabbar jord- och skogsbruksministeriets hela förvaltningsområde, allokeras rent tekniskt

till det nationella stödet. I samband med beredningen av budgeten för respektive år fattas slutligt beslut om hur sparåtgärderna ska inriktas.

Utskottet påtalar särskilt att marknaden i ökande grad kommer att styra utvecklingen för jordbruksproduktionen, inkomsterna och lönsamheten. Trots det kommer de nationella inkomst- och strukturstödets betydelse för att hålla uppe inkomstnivån och produktionsvolymen i Finland att vara av fortsatt vital betydelse. Enligt MTT Ekonomisk forskning var stödbeloppet 2013 sammanlagt 1,96 miljarder euro, vilket motsvarade 35 procent av jordbrukets och trädgårdsodlingens avkastning. För att garantera en positiv strukturutveckling på lång sikt och se till att inkomstnivån inte sjunker krävs det stabila och långsiktiga jordbruksstöd. Den inhemska livsmedelsindustrin är på det sätt som konstaterats ovan beroende av jordbruket och trädgårdsodlingen i hemlandet.

Utskottet konstaterar att den snabba prisstegringen på produktionsinsatser, särskilt foder men också arbete och energi samt maskiner och byggmaterial under de senaste åren har lett till att jordbrukets lönsamhet har försvagats. Eftersom dagens marknad präglas av tvära priskast har det blivit allt mer riskabelt att göra stora engångsinvesteringar. Utskottet påminner om att det också inom jordbruket måste till större satsningar på hantering av marknads- och prisrisker. Förutom att kostnaderna för näringen måste få ner för att öka lönsamheten betonar utskottet att primärproduktionen måste få en starkare ställning i livsmedelskedjan genom bättre distributions- och handelsvillkor för sina produkter. Målet bör vara en bättre balans på marknaden med avseende på primärproduktionen. Det måste också effektivare insatser till för att främja exporten av jordbruksprodukter.

Utskottet konstaterar att jordbruket har tilldelats en central position när det gäller att uppnå flera samhällsmål såsom att minska belastningen på vattendragen, trygga biodiversiteten och minska utsläppen av växthusgaser. Det blir en utmaning att avgöra hur jordbrukets konkurrenskraft ska förbättras parallellt med de varierande

målen då finansieringen för jordbruket samtidigt minskar.

För jordbrukets del kommer de åtgärder som finansramen kräver att märkas åtminstone i inkomststödet till jordbrukarna, investeringsstöden, förvaltningens resurser och forskningen. Eftersom åtgärderna oundvikligen på ett betydande sätt kommer att avspeglas i den ekonomiska situationen inom näringen är det nödvändigt att införa lättnader på kostnadssidan. Det finns skäl att omedelbart vidta åtgärder som förbättrar konkurrenskraften. För att nå målen bör man framför allt gallra i kostnaderna för jordbruksförvaltningen.

Utskottet konstaterar att det har gällt förr och det gäller i framtiden att lönsamhet i jordbruket kräver att arbetsinsatserna i stor utsträckning ersätts med kapitalinsatser, med andra ord med maskiner, byggnader och apparatur. Den övergripande produktiviteten växer således betydligt långsammare än arbetsproduktiviteten. Antalet gårdar väntas enligt MTK fortsatt minska nära nog i samma takt som 1995—2010, vilket innebär att mängden kreaturgårdar halveras en gång vart tionde år och att det totala antalet gårdar minskar med ca en tredjedel per decennium. Den kraftiga tendensen mot allt större gårdar kommer att fortgå också inom mjölkproduktionen, där övergången till ett produktionssätt anpassat efter stora dimensioner startade senare än inom svinhushållningen. Också inom odlingen kan man se tecken på ökad effektivisering och allt större gårdar. Tills vidare har produktionen av jordbruksprodukter varit stabil, med undantag för en långsam minskning i produktionen av nötkött och under de senaste åren en nedgång i produktionen av svinkött.

Utskottet poängterar att det anses vara ett betydande hinder för investeringar och tillväxt inom jordbruken att tillgången på åkermark är dålig och att arrendena är höga, liksom att det är olönsamt att göra investeringar. En orsak till att utbudet på åkermark är dåligt är stöden som grundas på åkerareal. Utöver dem kan lokala koncentrationer av husdjursproduktion höja åkerpriset betydligt.

Enligt regeringsprogrammet ska det säkerställas att strukturstödet till jordbruket är tillräckligt. I redogörelsen sägs det att det årliga behovet av räntestödslånefullmakter för landsbygdsnäringen håller sig på 2014 års nivå. De delfinansierade start- och investeringsbidragen för jordbruket finansieras genom ett anslag som ska reserveras i budgeten som en del av programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland. Understöd som i sin helhet är nationella finansieras genom Gårdsbrukets utvecklingsfond (Makera). Ramen för 2015—2018 innehåller inte någon överföring till Gårdsbrukets utvecklingsfond. Det är viktigt att snarast möjligt få ett beslut om fortsatta strukturstöd, menar utskottet.

Utskottet ser det som ytterst viktigt att regeringen ger akt på hur lönsamheten utvecklas på unga jordbrukares gårdar och gårdar som bedriver ett aktivt jordbruk inom alla produktionsområden och att den i förekommande fall skrider till åtgärder för att säkra verksamhetsvillkoren. Jordbruksstödet måste i högre grad inriktas på s.k. aktiv produktion och man måste se till att jordbrukarna orkar i sitt arbete bland annat genom att erbjuda tillräckliga avbytartjänster. Den administrativa börda som drabbar jordbrukarna måste minskas på ett helt konkret sätt. Inom ramen för unionslagstiftningen måste det finnas flexibilitet i de nationella bestämmelserna och i myndighetsverksamheten.

Långsiktiga forskningsstrukturer genererar stark kompetens inom jordbrukspolitiken, jordbruket och landsbygdsutvecklingen i ett bredare perspektiv. Från och med den 1 januari 2015 kommer det att finnas ett Naturresursinstitut inom förvaltningsområdet för att öka genomslagskraften och effektiviteten inom forskningen. Det är viktigt att det avsätts adekvata medel för forskning och att sådana utbildnings- och rådgivningstjänster som jordbruket behöver tryggas.

Skogsbruk

Utskottet framhåller träförädlingsindustrins betydelse för samhällsekonomin. År 2013 uppgick det samhällsekonomiska värdet av produktionen

inom skogsindustrin till cirka 19 miljarder euro. Skogsindustrin sysselsätter 42 000 personer direkt och ännu fler indirekt. Arbetstillfällena spelar också en stor roll för ekonomin på det regionala planet. Ungefär 20 procent av vår varuexport består av skogsindustriprodukter såsom olika pappersprodukter, kartong, virke och av dessa förädlade produkter. År 2012 var värdet av skogsexporten ungefär 11 miljarder euro. Räknet utifrån nettoexportinkomsterna är andelen ännu större. Dessutom fick skogsägarna rotprisincomester till ett bruttobelopp på 1,7 miljarder euro 2012, varav sågindustrins andel var cirka två tredjedelar.

Med det här vill utskottet understryka att i ett nationalekonomiskt perspektiv och för att trygga landets exportinkomster är det nödvändigt att främja ett hållbart skogsbruk och säkra den framtida virkesproduktionen.

På lång sikt kommer efterfrågan på inhemskt virke att öka när produktionen görs mångsidigare och maskinerna förnyas inom träförädlingen, framhåller utskottet. En effektivare produktion av virke förbättrar skogsbrukets lönsamhet och incitament som aktiverar skogsskötseln aktiverar också till att utnyttja möjligheterna till avverkning och bedriva virkeshandel. Förtroendet för tillgången på inhemska råvaror är en nyckelfråga när vi ser till träförädlingens omvärldsvillkor och expansionsmöjligheter framöver. I redogörelsen sägs att innan ramperioden börjar ska det utifrån riktlinjerna i den skogspolitiska redogörelsen utarbetas en skogsstrategi 2025 som en fortsättning på det nationella skogsprogrammet. Stödsystemen förnyas med beaktande av riktlinjerna för EU:s statliga stöd till jord- och skogsbruk och landsbygdsområden.

Utskottet noterar att i rambeslutet 27.3.2013 uppgick anslaget för skogsbruket (kapitel 60) 2015 till 165,687 miljoner euro. I det rambeslut från 4.3.2014 som nu behandlas uppgår samma anslag till 157,938 miljoner euro för 2015 och till 156,726 miljoner euro 2018. Utskottet vill lyfta fram anslagsminskningen. Skogsbruk är långsiktigt arbete: grunderna för dagens tillväxt med mer än 100 miljoner kubikmeter i våra skogar lades genom det arbete som utfördes 1960-

1980. Nivån på skogsvård och sanering måste tryggas på lång sikt.

Enligt utredning till utskottet kräver enbart de besparingar som bygger på regeringsprogrammet och det extra sparåläggandet från 2012 i fråga om stöd i enlighet med lagen om finansiering av hållbart skogsbruk ändringar i stödsystemet: de arbetsslag som kan få stöd måste ytterligare begränsas och stödnivån justeras. Sparbetingen innebär också att målen för arbetsvolymen inom skogsvård och förbättring i privata skogar enligt nationella skogsprogrammet inte kommer att nås. En av jord- och skogsbruksministeriet tillsatt arbetsgrupp som berett en totalrevidering av lagstiftningen om finansiering av hållbart skogsbruk lämnade sitt förslag den 8 april 2014. Ministeriet har för avsikt att komma med ett förslag till budgetlag hösten 2014 efter en remissrunda. För att lagen ska kunna träda i kraft krävs en notifikation till EU, vilket beräknas innebära att lagen kan träda i kraft tidigast i början av juli 2015. Fram till ikraftträdandet fattas finansieringsbesluten utifrån gällande lagstiftning.

Utskottet menar att särskilt unga plantskogar för närvarande inte får en tillfredsställande skogsvård. Uppföljningsdata visar att tillståndet i plantbestånden har försämrats de senaste åren. Utifrån resultaten av skogsinventeringar finns det stora behov att öka alla typer av arbeten inom skogsvård och markberedning. Det kommer att visa sig om några decennier i mängden och kvaliteten i fråga om utbudet av råvaror på marknaden. Dagens stödsystem för skogsbruk kombinerat med allt mindre resurser har gjort att tillståndet i våra skogar inte är så bra som det helst bör vara. Utskottet anser därför att översynen av stödsystemet för skogsbruket är mycket angeläget. För att stödet till vård av ungskog ska ha effekt måste det huvudsakligen riktas till vård av plantbestånden.

Energistödsystemet för klenvirke behandlas fortfarande av kommissionen. Enligt utredning till utskottet har jord- och skogsbruksministeriet i överensstämmelse med kommissionens ståndpunkt gjort ändringar i stödvillkoren jämfört med den lag om energistöd för klenvirke (101/2011) som riksdagen godkände. Ändring-

arna behandlas av kommissionen. Den största ändringen är att, i överensstämmelse med kommissionens ståndpunkt, stödet måste riktas till inrättningar, vilket innebär att el- eller värmeverk uppträder som sökande. Kommissionen kommer att ta ställning till det nya stödsystemet med hänsyn till de nya riktlinjerna för miljöskyddet. Om stödsystemet godkänns avses det träda i kraft samtidigt som det nya systemet för en hållbar finansiering av skogsbruket. Eftersom det finns så många osäkerhetsmoment i samband med det nya systemet anser utskottet att alternativa stödformer borde övervägas. En utredning till utskottet har visat att tillvaratagande av energivirke tills vidare kommer att stödjas i enlighet med den nuvarande lagstiftningen om en hållbar finansiering av skogsbruket.

Ett hållbart skogsbruk bidrar också till att tygla klimatförändringen och till att förbättra möjligheterna att använda förnybar virkesråvara och energi, observerar utskottet. Finland har åtagit sig att höja andelen energi från förnybara källor från nuvarande 28 till 38 procent fram till 2020. Skogsflis ska uppfylla mer än hälften av åtagandet. För närvarande är ett förslag från kommissionen under behandling, där andelen förnybar energi föreslås vara 27 procent (bindande mål) i hela EU. De landsspecifika målen ska inte finnas kvar efter 2020.

Det är nödvändigt att avsevärt öka användningen av inhemsk förnybar energi och i synnerhet skogsflis. Det kan dock noteras att skogsflisens konkurrenskraft i energiproduktionen under den senaste tiden har förlorat terräng jämfört med stenkol. I synnerhet vill utskottet understryka att torv är ett i hög grad nödvändigt bränslekomplement till skogsflis i stora kraftverkspannor, både på grund av sina förbränningstekniska egenskaper och på grund av den inhemska tillgången. De samhällsekonomiska och regionalekonomiska fördelarna av att ersätta stenkol med skogsflis är anmärkningsvärda. Enligt redogörelsen slopas den planerade höjningen av skatt på torv. Utskottet anser att det rentav vore motiverat att överväga att sänka skatten till 2012 års nivå. Utskottet anser likaså att konkurrensläget för brännbara biprodukter

från sågindustrin borde justeras för att i detta hänseende effektivisera energiproduktionen.

Handlingsprogrammet för mångfald i skogarna i södra Finland (Metso) har varit en framgång, konstaterar utskottet. Skogsägarna har tagit det till sig och erbjudit en lång rad nya områden som är viktiga för naturens mångfald, för både permanent och temporärt skydd. Men utskottet vill påpeka att de besparingar som gäller Metso-finansieringen innebär att de arealmål för ekonomiskogar som uppställs i programmet inte kommer att nås. Av minimimålet uttryckt i hektar (82 000) kommer ungefär 70 procent att förverkligas fram till 2020. För att bibehålla effekten av finansieringen kommer miljöstödet i så hög grad som möjligt att tydligare beviljas enligt behov, dvs. inriktas på objekt som nämns i 10 § i skogslagen för vilka skogsekonomiska åtgärder har planerats.

Jord- och skogsbruksministeriet finansierar åtgärder i ekonomiskogar och miljöministeriet åtgärder inom skyddsområden. Då inemot 90 procent av skogarna i Finland är ekonomiskogar, spelar de en central roll i att värna mångfalden trots att det bör observeras att de åtgärder för att vårda skogsnaturen som används i dag väsentligen främjar biodiversiteten i skogarna utan statlig stödfinansiering. För att de övergripande målen ska nås är det viktigt att jord- och skogsbruksministeriets finansieringsandel av programmet Metso kan tryggas. Utskottet noterar också att de olika programenliga åtgärderna inte behandlas jämlikt i beskattningshänseende. Ersättningar enligt miljöskyddslagstiftningen är skattefria för skogsägarna medan stöd som betalas ut enligt lagstiftningen om finansieringen av ett hållbart skogsbruk har varit skattepliktig inkomst sedan början av 2012.

Utskottet konstaterar att Finlands skogscentrals viktigaste uppgift är att främja näringar med anknytning till skogshushållning. Satsningar på effektiv användning av information om skogstillgångar och på e-tjänster är ett strategiskt val som ska förbättra konkurrenskraften hos den finländska skogssektorn. Utskottet noterar också att de riktlinjer EU lagt fast för statsstöd till jord- och skogsbruket sannolikt i hög

grad kommer att öka skogscentralens kostnader för administreringen av projekt inom ramen för lagstiftningen om finansieringen av ett hållbart skogsbruk. Det är viktigt att se till att skogscentralen har adekvata resurser, menar utskottet.

Utskottet understryker vikten av att resultatmålen för Forststyrelsens affärsverksamhet inte äventyrar en rationell vård och användning av de tillgångar som Forststyrelsen förvaltar.

De senaste åren har skogsforskningens strategiska roll stärkts och den har fått ökad betydelse för förnyelserna inom skogssektorn. I dag finns det inom sektorn allt större behov av nya lösningar och handlingsmodeller som forskningen kan generera. Forskning är mycket långsiktigt arbete och det tar år innan resultaten visar sig. Från och med den 1 januari 2015 kommer det att finnas ett Naturresursinstitut inom förvaltningsområdet för att öka genomslagskraften och effektiviteten inom forskningen. Enligt utskottet är det viktigt att skogsbranschens betydelse beaktas när forskningsplanen för det nya institutet görs upp och att det finns tillräckliga resurser för forskning.

Vägar

Ett välfungerande vägnät är av central betydelse för all verksamhet på landsbygden, framhåller utskottet. Det är också en grundläggande förutsättning för virkesproduktionen och virkesförsörjningen. Utskottet betonar därför att en ökad användning av trävara i industrin och energiproduktionen kommer att öka såväl råvaru- som produkttransporterna. Det bör därför utredas om den infrastruktur som transporterna kräver kan förbättras t.ex. genom tematisk finansiering. I det här sammanhanget nämner utskottet bioproduktprojektet i Äänekoski, kartongproduktionen i Varkaus och utvidgningen av cellulosafabriken i Kymmene. Investeringarna kommer att leda till mycket fler transporter. De enskilda

vägarnas skick spelar en stor roll både för dem som bor vid dem och för landsbygdsnäringarna. Det måste satsas tillräckligt på att rusta upp vägarna.

Vattenhushållning

Ju frekventare extrema väder- och vattenförhållanden blir till följd av klimatförändringen, desto större växer sig behovet att vara förberedd inför översvämningssrisker och särskilda situationer inom vattenförsörjningen. Samtidigt ökar behovet att grundligt renovera vattenbyggnadskonstruktioner. Genom statsbudgeten främjas regionalt vattenförsörjningssamarbete, beredskapsplaner för särskilda situationer och vattenförsörjning på landsbygden. Anslag ska också reserveras för bättre beredskap för stora översvämningar och bättre skydd för bosättningen. Det är viktigt att se till att det fortsatt finns tillräckligt med finansiering för vattenhushållningen.

Viltskador

Enligt 9 § 2 mom. i viltskadelagen (105/2009) kan viltskador orsakade av bl.a. stora rovdjur ersättas bara inom ramen för statsbudgeten. För att ersättningar ska kunna betalas ut utan avbrott ska ett så stort anslag reserveras för ändamålet att det täcker in skadorna, som hela tiden ökar. Rovdjursstammarna behöver regleras på ett sätt som fungerar bra och leder till resultat för att skadorna orsakade av stora rovdjur ska minska. Det är också viktigt att snabbt betala ut ersättningar till dem som drabbas av skador.

Ställningstagande

Jord- och skogsbruksutskottet anför

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

JsUU 19/2014 rd — SRR 4/2014 rd

Helsingfors den 8 maj 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Lauri Heikkilä /saf
medl. Heikki Autto /saml
Markku Eestilä /saml
Satu Haapanen /gröna
Lasse Hautala /cent
Reijo Hongisto /saf

Timo V. Korhonen /cent
Pirkko Mattila /saf
Mats Nylund /sv
Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /saml
Arto Satonen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Motivering

Centerns utskottsgrupp konstaterar att landsbygden, människorna på landsbygden och landsbygdens gröna näringar redan nu har betalat ett högt pris för regeringens sparbeting. I början av sin mandatperiod uppgav regeringen att den skulle tidigarelägga nedskärningarna för jord- och skogsbrukets vidkommande så att det inte längre under valperiodens slut skulle vara nödvändigt med nya nedskärningar. I samband med reformeringen av jordbrukspolitiken har regeringen och den ansvariga ministern vid fleras tillfällen konstaterat att det inte är aktuellt med ytterligare nedskärningar. I praktiken har regeringens åtgärder ändå både vid översynen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik och i samband med nationella beslut kommit med betydande nedskärningar och försämringar av lönsamheten för enskilda gårdar. Det går omöjligt att acceptera denna konflikt mellan ord och handling.

Centern väntade sig att regeringen i förslaget till ram för statsfinanserna för 2015—2018 skulle ha vidtagit åtgärder för att förbättra lönsamheten för jord- och skogsbruket. Men i stället föreslår regeringen ytterligare försämringar.

Centerns utskottsgrupp anser att jord- och skogsbruket samt produktionen av förnybar energi är framtida tillväxtbranscher i vårt land. Genom denna gröna tillväxt kan vi på bred front skapa nya möjligheter för arbete och företagsamhet baserade på inhemska resurser. Den gröna tillväxten är ett starkt stöd för vår samhällsekonomi. Den är en bransch som ersätter import och stärker export och är baserad på inhemskt arbete och inhemska råvaror, och är därför den effektivaste hemmamarknadssektorn när det gäller att stärka bytesbalansen. Men grön tillväxt uppstår inte ur intet. För att den ska kunna utvecklas krävs långsiktighet och ett politiskt besluts klimat baserat på förtroende och stabilitet.

Regeringen borde också begripa att det finns ett samband mellan den finländska jordbruks-

produktionen och livsmedelsförädlingen. Om det inte finns en lönsam primärproduktion finns det inte heller inhemsk förädling eller andra indirekta arbetstillfällen.

Regeringen har inte agerat gentemot landsbygden i överensstämmelse med sina ursprungliga vägval. I regeringsprogrammet betonas på flera ställen att lantbruksnäringens villkor, konkurrenskraft och lönsamhet måste förbättras. En central utgångspunkt i programmet är att utveckla och stärka företagsamhet som syftar till en mångsidig försörjning på landsbygden. Regeringen lovade främja diversitet inom Finlands energiproduktion och uppmuntra till att öka användningen av bioenergi. Regionernas starka sidor skulle skapa tillväxt. Regeringen har inte agerat i enlighet med sina mål.

Livsmedelsbranschen är en central hemmamarknadssektor som ersätter import och en produktionssektor med ett stort inflytande på vår samhällsekonomi och vår bytesbalans. Regeringsprogrammet upptar att verkställa en livsmedelsstrategi och att utnyttja tillväxtutsikterna inom livsmedelsbranschen. Men man har inte gripit tag i dessa skrivningar; som enda konkreta främjande åtgärd tills vidare nämns utarbetandet av ett utvecklingsprogram. Centerns utskottsgrupp konstaterar att det redan finns flera utvecklingsprogram. Vad vi behöver nu är konkreta åtgärder, vi har nämligen ingen tid att förlora.

Regeringen har också i strid med sina program mål redan skurit ner nivån på de nationella stöden med 10 procent, ökat kostnaderna med energiskatter och avgiftsförhöjningar och försvagat företagarnas arbetshälsa och möjlighet till längre tid i arbetslivet genom att dra in på avbytartjänsterna och höja avgifterna för vikariehjälp samt pensionsavgifterna.

Centerns utskottsgrupp accepterar inte nedskärningar i strid med vad regeringen själv har planerat och vid upprepade tillfällen lovat. Om regeringen inte tänker om, kommer gårdarna att

försätts i en helt ohållbar situation. De nationella nedskärningarna inträffar samtidigt som revideringen av EU:s jordbrukspolitik orsakar reducerade inkomster. Regeringens nedskärningsbeslut kommer att slå undan benen för regeringsprogrammets formulering att när det gäller stödsystemet för jordbruket i dess helhet och en bättre fördelning baserad på behovsprövning kommer en utvärdering att göras när besluten om reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik är kända. Centerns utskottsgrupp kräver att eventuella nedskärningar av stöd som följer på reformen av EU:s jordbrukspolitik ska kompenseras nationellt. Men regeringen har inte beaktat detta i sitt ramförslag. Att det saknas en skrivning om stödkompensering i ramförslaget, nedskärningarna i de nationella stöden och de beslut som höjer kostnaderna för jordbrukarna visar att regeringen genom sitt ramförslag står i beråd att godkänna en sjunkande inkomstutveckling för de finländska jordbrukarna.

Regeringen har utsatt landsbygdens folk för mångfaldiga nedskärningar. Lantbruksföretagarna har i likhet med andra företag och hushåll medverkat till att täcka regeringens övriga sparbeting och avgiftshöjningar. Jordbruksproduktionens lönsamhet har sjunkit hela tiden. En svagare lönsamhet äventyrar jordbrukets möjligheter att hantera den ökande efterfrågan på livsmedel, en hållbar skötsel av naturresurserna och livsmedelsindustrins verksamhet och sysselsättningsverkningsningar. I farozonen är också försörjningsberedskapen i fråga om livsmedel som bygger på att vi har en tillräcklig tillgång på inhemska råvaror och en livsmedelsindustri baserad på det.

Centerns utskottsgrupp anser att jordbrukets investeringsmöjligheter måste tryggas. En långvarig strukturuomvandling i fråga om gårdsbruket har lett till större enheter och bättre produktivitet. Skuldsättningen har dock ökat oroväckande särskilt hos unga företagare som gör investeringar och utvecklar sin produktion. Trots strukturstöden görs merparten av investeringarna med lånemedel vilket innebär allt hårdare produktionskrav i branscher med för låga marknadsintäkter och svag lönsamhet. I praktiken le-

der nedskärningarna i stödet till försämrade lönsamhet vilket i sin tur hämmar investeringar.

Det finns en utvärdering om framtidsalternativen för Gårdsbrukets utvecklingsfond. Ett alternativ är att gå in för att investeringar finansieras direkt ur statsbudgeten. Vi i Centerns riksdagsgrupp godkänner inte den ändringen. Centern anser att Makersafonden är en del av en större tillväxtfond och den primära källan för att finansiera utvecklingen av jordbruksstrukturen. Även om jordbruket kämpar med en lönsamhetskris och investeringstakten har avstannat, hotar Makersas medel sina innan den innevarande valperioden är slut. Centerns utskottsgrupp kräver att Makersas kapital ska utökas snarast. Om fondens kapital inte stärks räcker finansieringen under de kommande åren inte till för en hållbar och långsiktig strukturutveckling.

Centerns utskottsgrupp anser att det måste gallras i den byråkrati som jordbrukarna utsätts för. Bland annat måste systemet för jordbruksstöd förenklas. Övervakningen av stöden har stramats åt ytterligare under regeringsperioden. I samband med EU:s reform av jordbrukspolitiken har Finland dessutom fogat sig efter kommissionens förslag som inneburit en avsevärd ökning av tillsyn och administrativa bördor för företagen. Det är inte acceptabelt.

Fungerande väg- och datanät är en basal förutsättning för en livskraftig landsbygd. Centerns utskottsgrupp är bekymrad över konsekvenserna för möjligheterna till företagsamhet på landsbygden av att vägnätet förfaller. Landsbygdens näringsliv — särskilt transport av virke och skogsenergi samt råvaror för livsmedel — belastas av att vägnätet är i dåligt skick. Statens och kommunernas satsningar på att rusta upp och bygga om trafikleder är uppenbart underdimensionerade i relation till behovet. Skogsindustrins uppgifter om investeringar som ökar produktionen och virkesanvändningen ökar trycket på skogsvägar och underhållet av det sekundära vägnätet, vilket inte alls har beaktats i ramförslaget. Centerns riksdagsgrupp godkänner inte nedskärningarna i stöden för enskilda vägar. För att trygga villkoren för en grön ekonomi på landsbygden och tillvaratagandet av de massiva resur-

serna borde regeringen ha visat på vilka åtgärder som behövs för att trafikens infrastruktur ska säkerställas på olika typer av vägar och hur man ska åstadkomma en fungerande infrastruktur för datakommunikation över hela landet.

Vi anser att statens verksamhet för att öka användningen av energiproduktionens diversitet och användningen av bioenergi inte har gett tillräckligt stöd för en ökning av användningen av förnybar skogsenergi eller uppkomsten av biogasanläggningar av ett gårdsbruks storleksklass. Centern godkänner inte att skatten på torv skärps från 2011 års nivå. Beskattningen av torv och av stöden inom ramen för finansieringen av ett hållbart skogsbruk plus de sänkta stödnivåerna har på ett dramatiskt sätt bidragit till att det dröjer innan det finns tillräckligt med virkes- och torvenergi på marknaden.

Centerns grupp i utskottet godkänner inte den föreslagna nivån på stöden för ett hållbart skogsbruk eftersom den då skulle sjunka klart under den nivå som avses i det nationella skogsprogrammet. Utskottsgruppen betonar att ramförslaget inte ger möjligheter att genomföra det nationella skogsprogram som godkänts i riksdagen trots att regeringen i sitt program har förbundit sig till det.

En av de få skrivningar i regeringsprogrammet som faktiskt har genomförts gäller nedskärningen av stöd för vattentjänster och skydd mot översvämningar. De föreslagna anslagen motsvarar inte alls behoven. Regeringen planerar att de saknade medlen ska täckas med medel i förvaltningsområdets ramar. Vi centerpartister i utskottet anser att det inte finns medel för så om-

fattande interna anslagsöverföringar i förvaltningsområdets ramar och därför efterlyser vi andra lösningar.

Centerns utskottsgrupp konstaterar att regeringens miljöpolitik från landsbygdens synvinkel huvudsakligen har yttrat sig i form av åtstramad tillståndspraxis och höjda avgifter. Miljökonsekvensutredningarna för utbyggnadsinvesteringar i produktionsbyggnader inom jordbruket har gjorts strängare och det tar längre tid innan tillstånden beviljas. Den här utvecklingen är snedvriden och det verkar vara fråga om att bestraffa alla oberoende av storlek eller produktionsinriktning för de problem som stora industriföretag har orsakat.

Centerns utskottsgrupp är bekymrad över att de ministerier som är centrala för utvecklingen av jord- och skogsbruket arbetar i så olika riktning. Om regeringen har för avsikt att se till att den gröna tillväxten i Finland stärks och utvecklas bör den säkerställa att alla ministerier och politikområden arbetar smidigt med samma mål för ögonen.

Avvikande mening

Vi anser följaktligen

att finansutskottet i sitt beslut om betänkandet bör beakta synpunkterna i den avvikande meningen, dvs. att de föreslagna ramarna för jord- och skogsbrukets huvudtitel för 2015—2018 inte gör det möjligt att genomföra regeringens program.

Helsingfors den 8 maj 2014

Lasse Hautala /cent
Timo V. Korhonen /cent
Jari Leppä /cent

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Regeringen har under hela sin tid vid makten ordat mycket om hur den ska säkra en fortsatt livskraftig och trygg boendemiljö och ett gott liv för invånarna. Det har varit mycket prat och lite verkstad i regeringens arbete, om man bortser från regeringens iver att medverka i att stödja europeiska banker samt krisländer i Europeiska unionen i form av olika slags stödpaket. Sannfinländarna har som enda parti i riksdagen konsekvent vägrat garantera eller betala andra euroländers lån med de finländska skattebetalarnas pengar. För dessa beslut om stödpaket av den sittande regeringen har både våra medborgare och vårt land i sin helhet tvingats betala ett högt pris i form av att olika slags tjänster har försvagats. I den nya statsfinansiella ramen (2015—2018) lägger regeringen därför åter en gång fram en rad trick för att få bukt med problemen med miljön, jordbruket, boendet, företagsamheten samt sysselsättningen och situationen i hela förvaltningsområdet.

Vi sannfinländare kan inte acceptera det här förslaget i alla hänseenden. I vår egen verksamhet vill vi fortsättningsvis bedriva en konsekvent och ärlig politik. I våra egna program har vi orubbligt förbundit oss till att förbättra den finländska välfärden, landsbygden, arbetet, konkurrenskraften och företagsamheten samt fosterlandets bästa. Enligt sannfinländarnas utskottsgrupp har regeringen inte i tillräcklig utsträckning uppmärksammat inhemsk energi eller vidtagit åtgärder för att förbättra dess position uttryckligen i relation till importerad energi. Den sittande regeringen framhårdar i sina oöverlagda beslut bland annat genom att skära i stödet för klenvirke. Det förefaller som om regeringen på grund av oförmåga eller okunskap inte vill se de möjligheter som finns inom jordbrukssektorn och bland jordbruksföretagarna. Vi vill också påpeka att det inte alls förts över medel till utvecklingsfonden under hela regeringsperioden. Det här är av betydelse eftersom gårdarnas in-

vesteringar uttryckligen finansieras med fondmedel. Såväl ekonomin och medborgarna som miljön får nu lida på grund av de här misslyckade besluten.

Vidare upplever gruppen det också som mycket oroväckande att nivån på det nationella stödet till landsbygden (strukturstödet) sjunker. Det här har långt gående negativa konsekvenser för utvecklingen särskilt i östra och norra Finland. Det är en stor sak för landsbygden och för ett livskraftigt jordbruk i synnerhet med tanke på att de EU-stöd som vårt land kommer att få under den följande finansieringsperioden minskar kraftigt. Vi sannfinländare vill se den finländska landsbygden som en resurs och som en livskraftig boendemiljö med många möjligheter också i framtiden. Vi kommer att göra allt vi kan för att uppnå detta. Samtidigt försvarar vi starkt genom vår egen politik målet att nu och i framtiden kunna bo och bedriva jordbruk och fungera som jordbruksföretagare i hela landet.

Avslutningsvis förundrar sig utskottsgruppen över regeringens beslut att höja både energiskatten och beskattningen av trafikbränslen eftersom också de här besluten innebär en ökad ekonomisk belastning för landsbygden. Detta i synnerhet som regeringen redan med tidigare beslut på många sätt har gjort det mycket tyngre för medborgarna på landsbygden.

Avvikande mening

Vi anser följaktligen

att finansutskottet i sitt beslut bör beakta synpunkterna i den avvikande meningen, dvs. att anslagen för jord- och skogsbruket (ramarna för 2014—2018) inte gör det möjligt att trygga ens att jordbrukarbefolkningens inkomstnivå består, eller att trygga verksamhetsvillkoren, stabiliteten eller en långsiktig utveckling i sektorn.

Helsingfors den 8 maj 2014

Lauri Heikkilä /saf
Reijo Hongisto /saf
Pirkko Mattila /saf